

GLASOVA Panorama

KRANJ, 22. JUNIJA 1963

ŠTEVILKA 24

Dvojni, mešani polet v vesolje

Polet ženske v vesoljski ladji

Za desetino moških kozmonavtov je v nedeljo poletela za njimi v vesolje tudi prva ženska Valentina Terješškova — Polet je pokazal, da ženska prav tako kot moški lahko prenaša breztežnostno stanje

Po skupnem poletu, ki je trajal 71 ur, sta se oba nova vesoljska potnika Valerij Blkovski in Valentina Terješškova spustila na Zemljo na kraju, ki je bil določen za pristanek. Kot vedno do sedaj, se je v kraju pristanka zbralo veliko ljudi, ki so pozdravili nov uspeh sovjetskih kozmonavtov in kozmonavtk.

Najprej je po 49-kratnem obkroženju Zemlje po preletu približno dva milijona kilometrov pristala Terješškova. Dve uri kasneje je pristal še Valerij Blkovski, ki je bil v vesolju 121 ur in je tako kozmonavt, ki ima za seboj najdaljšo pot.

Vse naprave v obeh vesoljskih ladjah so med poletom delovale brezhibno. Terješškova in Blkovski sta dokazala, da lahko človek v vesolju preživi ne samo več dni, temveč lahko tudi dela brez kakršnihkoli motenj in škode za svoje telo.

Ta polet je tudi važen, ker je prvič dokazano, da ženska prav tako kot moški prenaša breztežnostno stanje in lahko dlje časa živi v vesolju.

Valentina Terješškova, mlada ruska delavka, prva ženska, ki je poletela v vesolje

Nemški filmarji na Bledu

Ze nekaj tednov se na Bledu zadržuje filmska skupina, ki snema nemški film »Vesolje v Hochsalzkammerguttu«. Film bodo posneli na Bledu, zunanje posnetke pa so napravili tudi v Vintgarju, v Lescah, na blejskem gradu, ob Bohinjskem jezeru in v Bohinjski Bistrici. Vsebina filma je zabavna.

Na sliki je znani orkester Chris Barbar's, ki je na snemanje priletel naravnost iz Londona. Govori se, da bo orkester stal več kot film.

SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI

Pot, ki jo je prehodil v času vojne iz Črne gore v Slovenijo, ga je objela kot on njo in mu ostala še v živem spominu. Kot stotnik je po osvoboditvi opravljal vojaške dolžnosti v Ljubljani. V letih po vojni se je poročil s Slovenko in dolžnosti so ga pripeljale v Skofjo Loko. Tod je pred dvanajstimi leti našel drug svet: Sora mu je zamenjala Taro, ki teče skozi njegov rojstni kraj Kolašin, spominja pa ga tudi na Lim, ki se vije skozi Bijelo polje, kjer je doraščal...

To so bežni utrinki njegovega življenja, čeprav mi je MATIJA CUJEVIC ondan pripovedoval tako, da sem pomislil, da gledam delček filma o njegovem življenju, zakaj za vse je primanjkovalo časa. Pred nekaj leti je bil upokojen, letos pa mu je bilo zaupano vodstvo gostinskega podjetja »Krona«.

● Kakšni so vaši občutki spričo dejstva, da ste že sedmi direktor v tako kratkem času? Pravijo, da je ta številka nesrečna...

Našel je drugi svet

— »Dobrih občutkov nimam, strahu pa tudi ne. All nismo pred kratkim začeli skoraj na vsakem koraku izgovarjati besedo rotacija? Kar pa zadeva pomen številke 7: saj je srečna. Ali ne prinaša nova ustava sedemurnega delavstva?«

● Lani so zaprli privatna gostišča, letos jih bodo aktivirali; se bojite konkurence?

— »Zakaj pa? Konkurenca je zdrava, seveda mora biti na zdravih temeljih.«

● Znale so anekdote o Črnogorcih...

— »Sem eden izmed mnogih, ki se trudijo, da bi jih ovrgl. Morda me je življenje na slovenskih tleh prerodilo, sicer pa prvi žulji na rokah so se mi pokazali s 15. letom. Menim, da so šale nedvomno tudi del kulturnega bogastva oziroma izživljanja nekega ljudstva. Izvor anekdot o Črnogorcih je še predvojni iz »Ošišanega ježa'...«

● Zelje?

— »Osebnih nimam, sem upokojenec JLA. Najbolj zadovoljen bom, če mi uspe, da bodo gostje bolj zadovoljni, kot pri mojih prednikih. Seveda na le to odvisno od številnih činiteljev.«

Velika afera v
spod. domu

Raz- tele- šeni minister

JOHN DENNIS PROFUMO je napravil izredno kariero. Bil je nekoč najmlajši poslanec v britanskem spodnjem domu, pozneje je postal najmlajši brigadni general in uspelo mu je iztrgati ministrstvo obrambe iz rok politikov. Od vsega tega so zdaj ostale samo razvaline. Po britanskih političnih pravilih je obrambni minister Profumo končal politični vzpon za vedno s strašnim padcem.

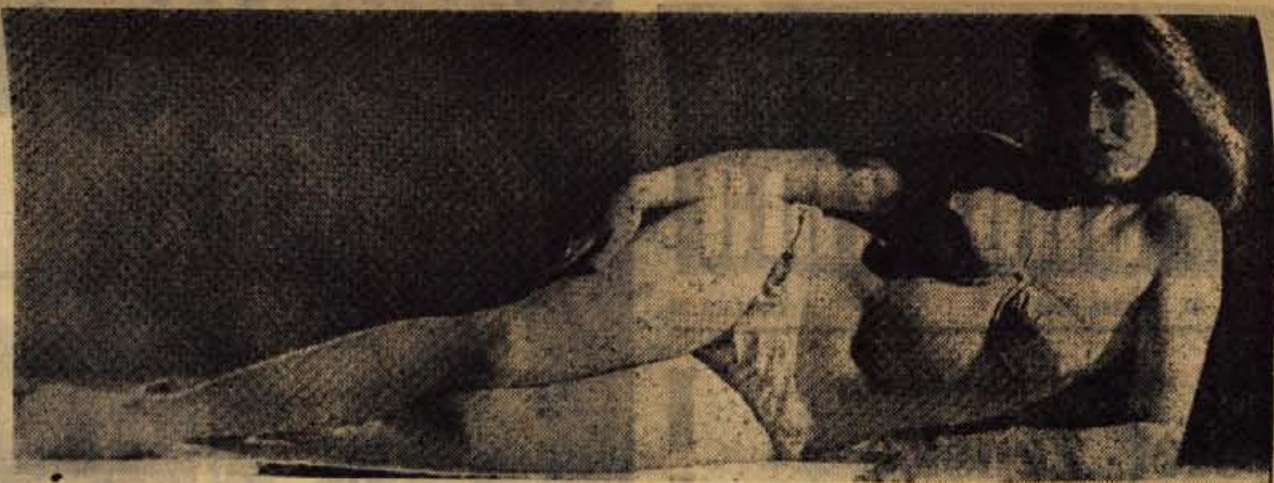
Grešni kozel

Nesrečen dan za britanskega obrambnega ministra so pripravljali na vseh straneh. Sam minister je bil seveda kriv, da se je dal ljudem v zobe. Na prvi spomladanski dan, 21. marca letos, so laburisti zahtevali v britanskem spodnjem domu pojasnilo glede govorice, ki so se po Londonu širile na račun britanskega obrambnega ministra Profuma. Dan pozneje se je plešasti 48-letni minister Združenega kraljestva dvignil s svojega zelenega sedeža v britanskem parlamentu in vznemirjeno izjavil: »Nič slabega ni v mojih odnosih s Christine Keeler«. S to izjavo je minister ovrgel zahtevo laburističnega poslanca polkovnika Georgea Wigga, ki je zahteval pojasnilo o dekletu, ki so ga med poslanskimi klopki imenovali »call-girl«.

Vprašanje laburističnega poslanca ni bilo sestavljeno zaradi moralnega pranja britanskega obrambnega ministra, pač pa zaradi suma, da je bila 21-letna lepota, ki si je kruh služila kot fotografski model, povezana s sovjetskimi vohuni.

Nočno posvetovanje

Po tem dogodku v britanskem spodnjem domu je imela Macmillanova vlada triurno nočno sejo. Izid tega nočnega posvetovanja je bil zelo kratkoviden: zanikali so sleherni krivdo ministra Profuma. Za javnost je bila stvar s tem zadušena, ker je minister pretil s sodnim pregonom, če bi primer še naprej raziskovali. Senzacionalni

Christine Keeler, enaindvajsetletna lepota z dolgimi nogami in Rolls-Roycem. Njena zgodba se bo končala pred sodiščem

opozicije in nezadovoljstva v lastni Macmillanovi stranki, je minister zapisal: »Dolgo sem varal vlado in svoje prijatelje v spodnjem domu. Z obžalovanjem moram priznati, da izjava, ki sem jo dal v spodnjem domu, ni bila poštna in sem z njo prevaril spodnji dom.«

Zadnje poglavje

Še za hinkoštji je britanski obrambni minister, ki je poročen z znano angleško gledališko in filmsko igravko Valerio Hobson, nič hudega sluteč odletel na počitnice v Italijo. V tem času je bila usoda ministra seveda že zapečaten. Prijatelj Christine Keeler dr. Stephen Ward, pri katerem je manekenka več let stanovala, je ogorčen nad lažmi ministra napisal dve pismi: eno na naslov notranjega ministrstva, drugo pa na naslov parlamentarne opozicije, v katerih je opisal resnične odnose med ministrom in dekletom.

30. maja je poslanec levih laburistov Ben Parkin vstal in zaprosil notranjega ministra, naj obrazloži pismo, ki ga je dobil od dr. Warda.

Minister naj pojasni, »kaj namerava ukreniti, da bi preprečil razširjanje callgirls organizacij?«

Po razpravi, ki je sledila potem v britanskem parlamentu, je Macmillanova vlada morala opustiti misel, da bi že letos razpisala nove volitve. Bil bi to za konservativno stranko nepremišljen samomor.

Dnevnik lepega dekleta z dolgimi nogami

Christina Keeler je bila rdečelaska, lepota z dolgimi nogami. Še preden so v britanskem parlamentu razvozlati vse niči, je po Londonu začel krožiti dnevnik enaindvajsetletnega dekleta, ki je čudežno zašlo v višjo družbo. V tem dnevniku Christina piše in obsoja. Njena pokvarjenost se skriva za pokvarjenostjo drugih.

Ko sem prvič srečala ministra Profuma, je bil v večerni obleki, jaz pa sem imela samo brisačo ovito okoli telesa. Lasje so mi viseli razkuštrani po obrazu.

Večer je bil božanstven.

Bazen lorda Astora se je svetil kot živo srebro. Radi bi se okopali. Ni bilo važno, če smo imeli s seboj kopalne obleke. V kabinah so bile vedno na zalogi. Nikogar ni bilo pri bazenu in skočila sem v vodo. Stephen (dr. Ward) je velik šaljivec. Vedno mora napraviti nekaj, da razveseli družbo. Začel me je nagovarjati, če imam folko poguma, da bi se okopala gola? Iz kljubovalnosti sem pristala. Skočila sem gola v bazen in zaplavala.

Kmalu je bilo ob bazenu vse polno ljudi v večernih oblekah. Bila sem goia kot dojenček, ki pride na svet. Imela sem samo eno možnost. Pri stopnicah bazena sem pograbila brisačo in si z njo zakrila del telesa. Takšna sem bila predstavljena ministru.

Kmalu je prišla tudi ministrova žena Valerina Hobson:

— Kaj vi ne nosite kopalke me je vprašala.

Vzela sem njene kopalke, ki mi jih je ponudila. Tako sem ob snidenju z njenim možem dobila tudi njene kopalke. To je bila usoda. Vedela sem, da bom postala njejeva ljubica.

Globus

Lepa kolena

JO ANN PFIRER iz St. Louisa so njeni učitelji poslali domov z nekega šolskega izleta, ker se je uprla zahtevi učiteljev, da bi na izletu nosila vsaj deset centimetrov daljše krilo. Dijakinja je bila zelo ogorčena nad ukrepom učiteljev, še bolj ogorčen pa je bil seveda njen oče. »Prvič« je dejal jezen oče, »ima Jo Ann zelo lepa kolena, ki jih lahko mirne duše pokaže in drugič se moja hčerka razume na to, kaj je elegantno in spodobno.«

Očetovstvo

TERRY HUUNTINGDON, bivša »miss Amerike«, ki se je potegovala tudi za naslov »miss sveta« je zgubila v Los Angelesu pravdo zaradi očetovstva. Priče so se 16 ur posvetovale pred sodiščem, preden so razglasili, da obtoženi ni oče deklice, ki jo je rodila Terry. Po razsodbi je Terry padla neki priči okoli vratu in jokala.

Vrnitev z obiska

FIDEL CASTRO, predsednik kubanske vlade, je pozabil točno uro vrnitve v domovino sporočiti predsedniku Osvaldu Dorticosu, ko se je vrnil z obiska v Sovjetski zvezi. Zaradi tega ga na letališču ni čakala telesna straža in se je predsednik vlade Fidel Castro moral s taksijem odpeljati z letališča v svojo rezidenco.

Vtisi s potovanja od Mandžurije do Hongkonga

Čudež na ulici

Bil sem na tleh. »Kako pogosto vzletijo letala med Moskvo in Pekingom,« sem vprašal uradnika na kitajskem turističnem uradu. Napravil je kratek premor, preden je odgovoril, in takrat sem znova spoznal, da je na Kitajskem za vsak odgovor potreben intelektualni premislek. Potem je dejal: »Letala letijo vsak dan, toda ni nujno, da bi vzletela vsak dan.«

Letalo, s katerim sem priletel, je bilo napolno prazno. Potovanje na Kitajsko spada med nasprotja sodobnega sveta in izrazi teh nasprotij so reakcijska letala in vstopne vize. Psihična stran tega potovanja ni lahka. Vsakdo lahko zajtrkuje v Pekingu in večerja v Londonu. Čas poleta traja 13 ur. Vendar je prepad med Kitajsko in Evropo velik.

Vse, kar sem na Kitajskem videl, bom opisal v obliki turističnih vtisov. Nisem izbiral poti po Kitajski po svoje, pač pa so mi jo kazali kitajski turistični vodniki. Tako lahko opišem samo tisto, kar sem videl, in najbrž bodo moja opažanja zaradi točnega usmerjanja poti in krajev včasih morda zmotna.

Ne bom pripovedoval ničesar o »temnih straneh kitajskega hitrega skoka naprej«. Te stvari so skrite. Morda »temne strani« na Kitajskem obstajajo, morda so omejene, nemara jih pa sploh ni? Te odgovora ne vem in nisem se mogel dovolj potruditi, da bi to zvedel.

Naj začnem s prizorom, ki so ga uprizorili z menoj na kitajski ulici. Prvo jutro v Hankovu sem odšel sam na sprehod vzdolž ulice še pred zajtrkom. Bel obraz na ulici, posebno v odmaknjenih mestih, predstavlja redko priložnost in kmalu sem bil obkrožen s stotimi otroškimi glavi.

Otroci so bili videti zdravi, med njimi ni imel nihče trahoma, nihče ni bil suh in podhranjen in nihče ni skušal beračiti. Razlike z ostalimi azijskimi deželami ni treba zakrivati.

Naši gostitelji so se zelo posmehovali poročilom zahodnih časopisov o kitajskih ženah. Prigovarjali so nam, naj iščemo lačne ljudi. Ne vem, če so ljudje občutili lakoto v letih 1960 in 1961, ko je Kitajce, kot pravijo, zadela »prirodna nesreča«. Zdaj o lakoti ni bilo sledu.

Kitajski želedec

Kaj vem o kitajski deželi, ki sem jo opazoval skozi okno vlaka skupaj 96 ur potovanja. Vlak nas je premetaval na vse strani in se sunkovito zaustavljaval. Ni bilo sledu o evropskem udobju, vendar je vožnja z vlakom za Kitajce boljša kot nič.

Prepričan sem se, da kitajski potniki dovolj jeda, da bi se obdržali pri življenju in pri moči, vendar se hranijo na meji varčnosti. Temu mojemu sklepu je dala veljavo zbirka prejšnjih izkušenj in raziskav. Življenjska raven ljudi v posameznih kitajskih pokrajinah je odvisna od naseljenosti. Ljudje, ki imajo težave s prehrano nimajo v hišah psov. Na Kitajskem sem videl veliko število psov — ne garjavih in lačnih, ki jih tujec vidi klatiti se po indijskih vaseh, pač pa krepke in žive.

V mestih je glavna prehrana racionirana. Količino riža za prehrano določajo po delu: uradnik dobi 15 kg riža mesečno, železarji in težki delavci pa 25 kg. Meso je prav tako na karte. Perutnina, ribe in jajca se dobijo v prosti prodaji in povsod, kjer sem se pozanimal, so jih imeli na zalogi. Nikjer pred trgovinami z živili nisem videl vrst, razen morda kopice kupcev v majhnih prodajalnah, kjer so prodajali pecivo.

Cene so visoke. V primerjavi z zaslužki kitajskih delavcev pa so cene naravnost blazno visoke: za pol kilograma riža morajo delavci delati pol ure, za pol kilograma rib dve uri, za pol kilograma svinjine pet ur in za piščanec deset ur. Bil sem presenečen, da je kitajski čaj predrag za Kitajce. Za pol kilograma čaja morajo Kitajci delati dva dni.

Kitajska ulica. Posnetek je narejen v novem delu mesta Hanoi v pokrajini Anhwei. Nekatero novozgrajene hiše so podobne hišam, ki jih gradimo pri nas.

Kitajski zid

Kadarkoli sem hotel kaj zvedeti o kitajskih razmerah, sem moral pohiteti k našemu vodniku Liju, ki mi je razložil uradno kitajsko stališče. Vprašal sem, kdaj bodo lahko s takšnim prirastkom ljudi odpravili sedanje omejitve v prehrani. Mož mi je najprej pojasnil razliko med Malthusovo in Marxovo teorijo, pozneje pa dodal, da sta skoraj dve tretjini kitajskega ozemlja še vedno neobdelani. Kitajci si veliko obetajo od pokrajine Sinkiang.

Če potujete skozi osrednjo in južno Kitajsko — prašna severna ravnina je pravo nasprotje — imate pred očmi močan vtis plodnosti te zemlje. Preplavljena riževa polja se prepletajo s številnimi majhnimi njivami, zasajenimi z zelenjavo in tobakom, ki stoji na njivi kot kakšna obilna gospodinja — košato in našopirjeno — in je zasajen na najboljših površinah. To niso prave kmetije, temveč neskončni predeli njiv.

Na kmetih

Niti palec zemljišča na Kitajskem ni zapuščen in neobdelan. Ob neki priložnosti sem videl zelje zasajeno med vrstami čajevca. Hsin Ciao komuna v bližini Kantona je bila prvi subtropski raj, v katerem so pridelovali čez 20 vrst sadja: mandarine, ananas, breskve, pomaranče in drugo. Oster vonj, ki je prihajal iz lepljivih polj, nas je spomnil, da konvoji prihajajo vsakih 24 ur iz mesta. Nisem bil presenečen, ko so nam povedali, da zelenjavo pridelajo šestkrat na leto.

Zasebni kos zemljišča, ki so ga kmetje v ko-

muni zadržali za lastno obdelavo, znaša eno štiriindvajsetino jutra. To lahko zveni kot dobra šala, toda ne verjamem, da Kitajci tega koščka zemlje ne obdelujejo uspešno.

Obiskali smo komuno Hsin Ciao in še neko drugo komuno v bližini Honkonga, kjer pridelujejo čaj. Dejstvo je bilo, da sta bili obe komuni urejeni vnaprej za razkazovanje tujcem. Opozarjali so nas, naj za primerjavo napredka primerjamo hiše zasebnih kmetov in hiše »komunarjev«. Čeprav ta kraj za Kitajsko morda ni bil tipičen, vendar to ne pomeni, da ni bil resničen. Nobenega dvoma ni, da sta obe komuni dobro uspevali. Lažne so govornice, da bi žene in možje živeli v ločenih spalnicah ali celo jedli v ločenih kuhinjah in jedilnicah.

Hiter skok naprej

V obeh komunah smo bili povabljeni v hiše in videli družine, ki so posedale po opoldanskem kosilu. Nekaj neokusnih stanovanjskih blokov so zgradili v komuni Hsin Ciao, vendar je večina ljudi živela v svojih vaseh, v hišicah, kjer so živeli že od nekdaj.

Na vsej poti, kjer smo videli kmete, kmetje niso delali nič drugega kot kmečka dela. V komunah so bile tudi neke manjše tovarne, vendar so izdelke uporabljali samo v komuni. Hsin Ciao komuna ima tudi majhno opekarno, »čajeve komune« pa delavnico pohištva in obe komuni izdelujeta svoje lastne lemeže in drugo poljedelsko orodje. Industrije na tekoči trak ni bilo.

Vse iz sintetičnih snovi - tudi hiša

Štirinadstropna stanovanjska zgradba v predmestju Moskve vzbuja pozornost zaradi lepe zunanosti

Pred kratkim je v Moskvi opravljala svojevrsten »izpit zrelosti« skupina moskovskih projektantov — s štirinadstropno zgradbo s 55 stanovanji — zgrajeno iz sintetičnih snovi. Stavba je pripravljena, da bo sprejela prve stanovalce. Njena zunanost je izredno privlačna: svetlo zelene opazne plošče, oranžni oporniki iz armiranega betona in črne aluminijaste ograje na balkonih.

Hiša iz čudnih snovi

Zgradba je poskusna. Z njo so hoteli pokazati, kako veliko vlogo lahko odigra kemija v množični izgradnji. Mimogrede preizkušajo tudi razne variante razporeditve stanovanj.

Samo nosilna in mednadstropna konstrukcija sta izdelani iz armiranega betona. Povsod drugod ima glavno besedo sintetična snov. Zunanji zidovi so debeli le 10 centimetrov, po svojih izolacijskih sposobnostih pa ustrezajo zidu v debelini treh opek.

Tla v stanovanjih so različna. Nekatera so prekrita z linolejem, pod katerim je posebna podloga, druga pa z drugimi novejšimi materiali. Čez leta se bo pokazalo, katera snov najbolj ustreza. V večini stanovanj ni več težkih železnih kopalnih kadi, porcelanskih umivalnikov in podobnega. Kemija je odkrila več sintetičnih snovi, ki so uspešno zamenjale stare. Največ so uporabljali plastiglas, polimerstilor, polietilen (za vodovodne cevi).

Vgrajeno pohištvo

Uporaba vgrajenega pohištva omogoča, da si stanovalci po svojem okusu razmeščajo prostore v stanovanju. Nosilni zidovi so namreč le na mejah stanovanj in tako stanovalci lahko premeščajo pregrade — stenske omare, kakor jih je volja in povečujejo ali zmanjšujejo velikost posameznih prostorov. Dvosobno stanovanje ima na primer 45 kvadratnih metrov stanovanjske površine. V teh mejah stanovalci lahko spremenijo razmerje sob ali si uredijo celo tri. To velja tudi za kuhinjo. Najemnik lahko pusti pregrado, kakor so jo predvideli projektanti in obdrži majhno kuhinjo ali pa jo preuredi v bivalni prostor.

Vsako stanovanje — od enosobnega do petsobnega — ima vse ugodnosti. Prostori so v notranjosti prevlečeni z zidnimi tapetami, ki jih je mogoče umivati. Zidovi v kuhinji so obdani s sintetično snovjo, ki se prav tako umiva. Vgrajena je tudi občasna ventilacija. Kakor hitro nekdo prižge luč v stranski ali kopalnici, se avto-

matično vključi ventilator, ki vsrkava vlago in prečisti zrak.

Ker vzdane omare zamenjujejo omare za obleko in perilo, police za knjige, pisalne mize in podobne kose pohištva, ki zavzemajo precej prostora, stanovalcem pravzaprav ni treba prinesiti s sabo drugega kot stole, naslonjače in kavče.

Se en zanimiv podatek: kvadratni meter stanovanjske površine tehta le 900 kilogramov (v primerjavi s 1500 kilogrami v navadnih zgradbah).

ZANIMIVOSTI

Vrtanje po zobu brez bolečin

Neka tovarna v Veliki Britaniji je začela izdelovati zobne svadre, za katere trdijo, da ne povzročajo nikakršnih bolečin. S temi vrtavci na zob ni treba pritiskati, prav tako ne ustvarjajo vibracije. Imajo dvakrat več obratov kot vsi ostali vrtavci, ki so bili izdelani doslej.

Povečana radioaktivnost v atmosferi

Ameriška federalna komisija je objavila podatke, da se je radioaktivnost v Zemljini atmosferi po nuklearnih poskusih v preteklem letu podvojila. Poskusi so bili opravljeni v ZDA in v SZ. Količina radioaktivnega »karbona 14« je precej večja kot prej, količina radioaktivnega »stroncija 90« pa se je v letu 1962 v ZDA povečala za štirikrat. Izračunali so, da bo potrebno 5760 let, da se bo povečana količina radioaktivnega karbona zmanjšala na polovico. Zato je mogoče domnevati, da jedrski poskusi povzročajo stalne spremembe v okolju, v katerem živimo.

Obstaja prepričanje, da sedanji nivo radioaktivnosti še vedno ne predstavlja večje nevarnosti za življenje in zdravje ljudi. Toda nihče ne more z gotovostjo trditi, kje je meja nevarnosti. Zelo verjetne so domneve, da bo povečana radioaktivnost vplivala na to, da se bodo rodili (čeprav v manjšem številu) otroci s težkimi duševnimi in telesnimi okvarami.

Ali je ciklon mogoče napovedati?

Sedmega oktobra 1873. leta je močan ciklon prodril ob rokavu Hugli, ob katerem je mesto Kalkuta. V reko so vdrla ogromni valovi iz Bengalskega zaliva in voda se je razlila tako hitro, da je v nepričakovani poplavi utonilo 300 tisoč ljudi.

Strahovit ciklon v Bengalskem zalivu je 31. oktobra 1876. leta uničil na svoji poti vse ladje in se zaustavil ob obalnem mestu Citagont, ki je bil pred kratkim spet poškodovan. Veter in valovi so vrgli na obalo mnoge ladje in porušili skoraj vse zgradbe. Voda — globoka 6 do 12,5 metrov — je preplavila nekaj otokov na ustju reke Gangesa in vse zemljišče do 10 kilometrov od obale. Tedaj je izgubilo življe-

če z morja. Tedaj bežijo na obalo, za razliko od meduz in nekaterih rib, ki se umikajo v globino.

Sodobna znanost razpolaga z možnostmi, da pravčasno odkrije bližnje nesreče. Ameriški znanstvenik V. Munk je skonstruiral naprave, ki zapisujejo pojav posebnih valov v morju, ki so sicer za oko nevidni. Valovi so zelo nizki in dolgi, napredujejo pa z veliko hitrostjo pred ciklonom, ki jih povzroča. S pomočjo takih naprav so odkrili že mnoge ciklone. V zadnjem času pa v te namene uporabljajo tudi meteoroške satelite.

Češkoslovaško potniško letalstvo praznuje 40 letnico obstoja. Začelo se je pravzaprav že 1911. leta, ko je domači letavec Jan Kašpar na svojem primitivnem, iz lesa, platna, pločvine in žice zgrajenem letalu preletel brez pristanka 90 km od Pardubice do Prage. S prevozom potnikov so začeli leta 1923 med Prago in Bratislavo, ko so prepeljali letno 29 potnikov. Danes spada Češkoslovaška med prvo tretjino držav z najbolj razvitim potniškim letalstvom. Redne zveze vzdržujejo na 22 mednarodnih progah, od katerih jih ena povezuje tudi z Ameriko, kjer pristajajo češkoslovaška letala na havanskem letališču. Pričakujejo, da bodo kmalu prepeljali milijon potnikov letno. V notranjem prometu pa zavzema Češkoslovaška 6. mesto med evropskimi državami. Na sliki je del praškega letališča, kjer pristajajo tuja letala

Kaj mislijo tujci o nas

DOBRI VTISI

Pred kratkim so bili v Kranju kegljači iz obdonavskega mesteca Krems v Avstriji. Po vrnitvi je tamkajšnji deželni časopis priobčil razgovor s predsednikom kegljaškega kluba Karelom Stögmeyerjem. Prinašamo kratek izvleček iz razgovora, ki govori o vtisih tujcev o našem mestu in o ljudeh.

Pot v Kranj

Zastopnik časopisa: Gospod predsednik, kako je sploh prišlo do nastopa kegljačev v Kranju?

STÖGMEIER: Predvsem bi se vam rad kot zastopniku edinega časopisa, ki se zanima za naše potovanje v Kranj, lepo zahvalil. Lansko leto ob svetovnem prvenstvu v Bratislavi, smo navezali stike s kranjskimi kegljači. Po dogovoru so kranjski kegljači lani v novembru mesecu nastopili v Kremsu.

Pričakovali smo zato povratno srečanje v Kranju. Po dolgotrajni vožnji smo dne 23. maja prispeli v Kranj, pred hotel Evropo, kjer nas je pričakala večja množica meščanov in kegljačev. Potovali smo s povsem novim avtomobilom.

Zastopnik časopisa: Kako ste se počutili z vašimi tovaršiši v Jugoslaviji?

STÖGMEIER: Povedati moram, da smo bili že na meji ob prihodu v Jugoslavijo zelo pristrčno sprejeti. Sprejem v Kranju pa se ne da opisati, to je treba doživeti. Po zdravih smo se okrepčali in zasedli svoje sobe v hotelu Evropa. Ker je bilo tekmovanje zelo dobro in lepe steze. Keglišče je zelo lepo in ima tudi prostor za občinstvo. Takoj v prvih urah bivanja v Kranju smo že občutili ne doživeto gostoljubnost kranjsčanov.

Sprejem pri županu

Zastopnik časopisa: Ali nam lahko poveste, kako veliko mesto je Kranj?

STÖGMEIER: Mesto Kranj je približno tako veliko kot naše mesto Krems. Ima 23 tisoč prebivavcev. Na sprejemu pri županu, ki je star 36 let, smo zvedeli, da je mesto industrijsko, predvsem je razvita tekstilna industrija, električna, finomehanična in čevlarska. Po pristrnem sprejemu in zakuski pri županu, smo si ogledali poslopje občine, ki je popolnoma novo, grajeno v marmorju z lesenimi stropi. Ob tej priložnosti nam je župan obljubil, da bo obiskal mesto

Razvoj francoske avtomobilske industrije

Dva pariška časopisa - Usine Nouvelle in L'Economie - sta hkrati razpravljala o razvoju in perspektivi avtomobilske industrije v Franciji. Prvi meni, da bo francoska avtomobilska industrija kljub povečani proizvodnji v drugih državah nadaljevala v sedanjem tempu. Po predlogu četrtega plana razvoja in modernizacije te industrije je bilo leta 1959 izdelano 1 milijon 240 tisoč avtomobilov.

1960. leta 1 milijon 300 tisoč, za l. 1965 predvidevajo proizvodnjo 1 milijon 850 tisoč oziroma povečanje za 42 odst. v primerjavi z letom 1960. Tolikšno število avtomobilov bo seveda težko spraviti na tržišče, vendar menijo, da bo domače tržišče lahko prevzelo okoli milijon vozil, ostalo pa bo prepuščeno izvozu. Razumljivo je, da se lahko to še vse spremeni, vendar so Francozi slej ko prej optimisti, še posebno glede na

čajen skok prodaje v zadnjih letih.

S povečano proizvodnjo se bo povečalo hkrati tudi število zaposlenih v avtomobilski industriji, in sicer na 115.000 oseb. Od tega bo 108 tisoč delavcev in 38 tisoč uslužbencev. V povečano proizvodnjo bodo vključene tudi razne druge vrste industrije, kakor na primer industrija pločevine, vzmeti, jekel, litega železa, aluminija, barv, tekstila, plastičnih mas in drugega.

Drugi časopis pa objavlja podatke o dnevni proizvodnji in pravi, da izdelajo v Franciji dnevno okoli 5800 avtomobilov, in to po podatkih iz junija 1962. Francija je sedaj na četrtem mestu v svetovni

Krems, kjer je prebival umetnik, slikar Smid, ki je bil rojen v Kranju.

V soboto so nas domači kegljači povabili v njihova stanovanja. Občudovali smo lahko stanovanja delavcev s kopalnicami, švedskimi kuhinjami in televizijskimi sprejemniki. Popoldne so nam pripravili z osebnimi avtomobili izlet na Bled, ki je eno najlepših letovišč v Jugoslaviji. V pravem pomenu besede »krajski sanj«!

Videli smo že dosti nemških, angleških, francoskih, italijanskih in danskih letoviščarjev. Hoteli stoje ob obali jezera. Obiskali smo tudi dolino Draga ob vznožju Karavank. Tam smo našli alpsko floro, ki pa je zelo zaščitena. Prirodne lepote, ki jih mora vsakdo videti! Ogledali smo si tudi cerkev na Brezjah, kjer smo lahko opazili, da je bila zelo obiskana.

Ob godbi in plesu smo nato preživeli lep večer. Drugi dan smo se prek Ljubljane in Maribora vrnili domov.

Ugodni vtisi

Zastopnik časopisa: Kakšne splošne vtise ste odnesli iz Jugoslavije?

STÖGMEIER: Splošni vtisi so zelo ugodni. K temu bi

poudaril: Jugoslovani so mirno, pridno, napredka želno ljudstvo, zelo gostoljubni in pristrčni. Ampak prosim: o tem naj se vsak sam prepriča! Kar nas je posebno presenetilo, so dobre ceste.

Zastopnik časopisa: Hvala za vašo pojasni-

la. Imate še kaj povedati?

STÖGMEIER: V imenu kegljaškega kluba bi se rad na tem mestu zahvalil vsemu kegljačev in kegljačicam iz Kranja, županu občine Kranj in hotelu Evropa za dobro in odlično postrežbo.

Koliko piva popijemo v vročih dneh

Pivo odžeja

Ceprav se prava poletna pripeka še ni začela, imajo pivo že nastavljeno na točilnih mizah. Natakariji strežejo goste vedno bolj pogosto z grenko pljačo, ki ljudi odžeja. Domačini, prišleci in tujci naročajo v prvi vrsti pivo.

Ko gledamo po gostilnah, bi sklepali, da pri nas ljudje popijejo velike količine piva. Statistika pa pove, da smo glede porabe piva na predzadnjem mestu v Evropi.

Na glavo prebivavca je Belgija leta 1957 porabila 114, Velika Britanija 78, Nemčija 70, Avstrija 62, Svica 31 in Francija, ki jo imajo za deželo vina, 29 litrov piva. To leto je povprečen Jugoslovčan popil samo 5,9 litrov osvežitne penaste pljače.

Res je po letu 1957 poraba piva narasčala, tako da je predlanskim znašala 10 litrov, vendar pa je lani potrošnja zopet padla. Lani smo popili manjše količine piva kot prejšnje leto. Velik del te penaste pljače popijejo pri nas tudi tujci, ki so prav v poletnih mesecih najbolj številni v naših gostilnah.

Hčerka gorenjskega očeta v Boliviji

pomaga pri napredku dežele in jo opisuje

Bolivija je velika dežela na jugu ameriške celine. Petkrat je večja od Jugoslavije in ima le 3 in pol milijona prebivavcev. Dežela je znana po visokih gorah Kordiljerov, ki se vzpenjajo tudi do 7000 metrov visoko. Tu je tudi znamenito veliko jezero Titicaca. Čeprav ima dežela precej naravnih bogastev je gospodarsko zastopala. Za njen kulturni napredek skrbi med drugim tudi ameriška državna ustanova »mirovni odred« - Peace Corps. V tej organizaciji je zaposlena že nekaj let tudi Slovenka Ella Doran, hči dr. Kerna, znanega slovenskega zdravnika in organizatorja Slovenske narodne podporne jed-

note (SNPJ). Peace Corps je v zadnjem času poslala v Bolivijo svojo sodelavko Ello Doran, ki je po poklicu zdravstvena delavka. Svoj čas, ko je imel njen oče še lastno ordinacijo v Clevelandu, v mestu, kjer živi največ slovenskih rojakov, mu je pomagala pri zdravniških poslih.

Ella Doran, ki je prepotovala Bolivijo in pomagala pri zdravstveni službi, objavlja zdaj v največjem clevelandskem dnevniku »The Cleveland Press« svoje vtise s potovanja. Ta dnevnik ima razmeroma visoko naklado (350.000 izvodov dnevno), posamezne številke pa so zelo zajetne, saj obsegajo včasih kar sto strani. Ella Doran

se ni izkazala samo kot spretna medicinska strokovnjakinja, temveč tudi kot bistra opazovavka in razumna zapisovavka svojih opažanj. Bravci Cleveland Pressa hvalijo njene prispevke in jih budno spremljajo. Na list je naročenih tudi precej slovenskih bravcev iz Clevelanda, ker poroča ta dnevnik redno o vseh prireditvah naših rojakov. V uredništvu tega lista je poseben novinar, ki spremlja življenje in delo naših rojakov in o njih poroča.

Naj povem, da je Kernova hčerka Ella Doran dobila že v očetovi hiši podlago za novinarsko uveljavljanje. Njen oče, po rodu iz okolice Skofje Loke, je napisal že nekaj knjig, piše pa tudi v slovenske liste v Ameriki. Lansko leto se je mudil precej časa s svojo ženo v Sloveniji.

JOZE ŽUPANČIČ

Proti potovalni bolezni

Motoriziranemu prometu tudi stokilometrski razdalje niso več zapreka. V zvezi z daljšimi potovanji se je pojavila bolezen, ki ji pravimo potovalna bolezen.

Vsakdo pozna simptome te bolezni. Dobimo neprijeten občutek v želodcu, oblije nas mrzel pot, v glavi se nam vrtil in kmalu sledi mučno in lahko tudi dolgotrajno bruhanje. Procentualno obide največ ljudi slabost pri vožnji s parnikom, nato z avtomobilom in avtomobilom. Na železniških vlakih je število obolelih manjše. Na splošno pa ženske dosti težje prenašajo potovanje kot moški. Počitnice in dopusti so pred nami, gotovo bomo šli na daljšo pot, zato morda ne bo napak, da si preberemo nekaj napotkov, kako si bomo pomagali pred slabostjo.

Pri lažji slabosti odpremo usta in globoko dihamo. V vlaku naslonimo glavo nazaj, pogled usmerimo na kak predmet v vagonu, ne lovimo z očmi mimobežeče pokrajine in telegrafске drogove. (Že samo pogled na mimo drveče predmete nam lahko povzroči slabost.)

V avtomobilu skrbno pazimo, da je notranjost dobro prezračena. Če so sopotniki zelo občutljivi, naj voznik upošteva njihovo nagnjenost k slabosti in naj vožjo previdneje, počasneje, posebno na ovinkih.

Pri potovanju z letalom in s parnikom mnogi trdijo, da je prav strah glavni povzročitelj slabosti. Preizkušeno pravilo je, da se nikar ne podajmo na pot s praznim ali pa prenapoljenim želodcem.

Medikamenti pomagajo navadno, če se jih poslužimo vsaj pol ure pred začetkom potovanja. Današnja najbolj cenjena sredstva so tista, ki vsebujejo vitamin B. Znanstveno ime zanj je Pyridoxin. Če vzamemo ta vitamin pravočasno, smo lahko brez skrbi pred posledicami vožnje.

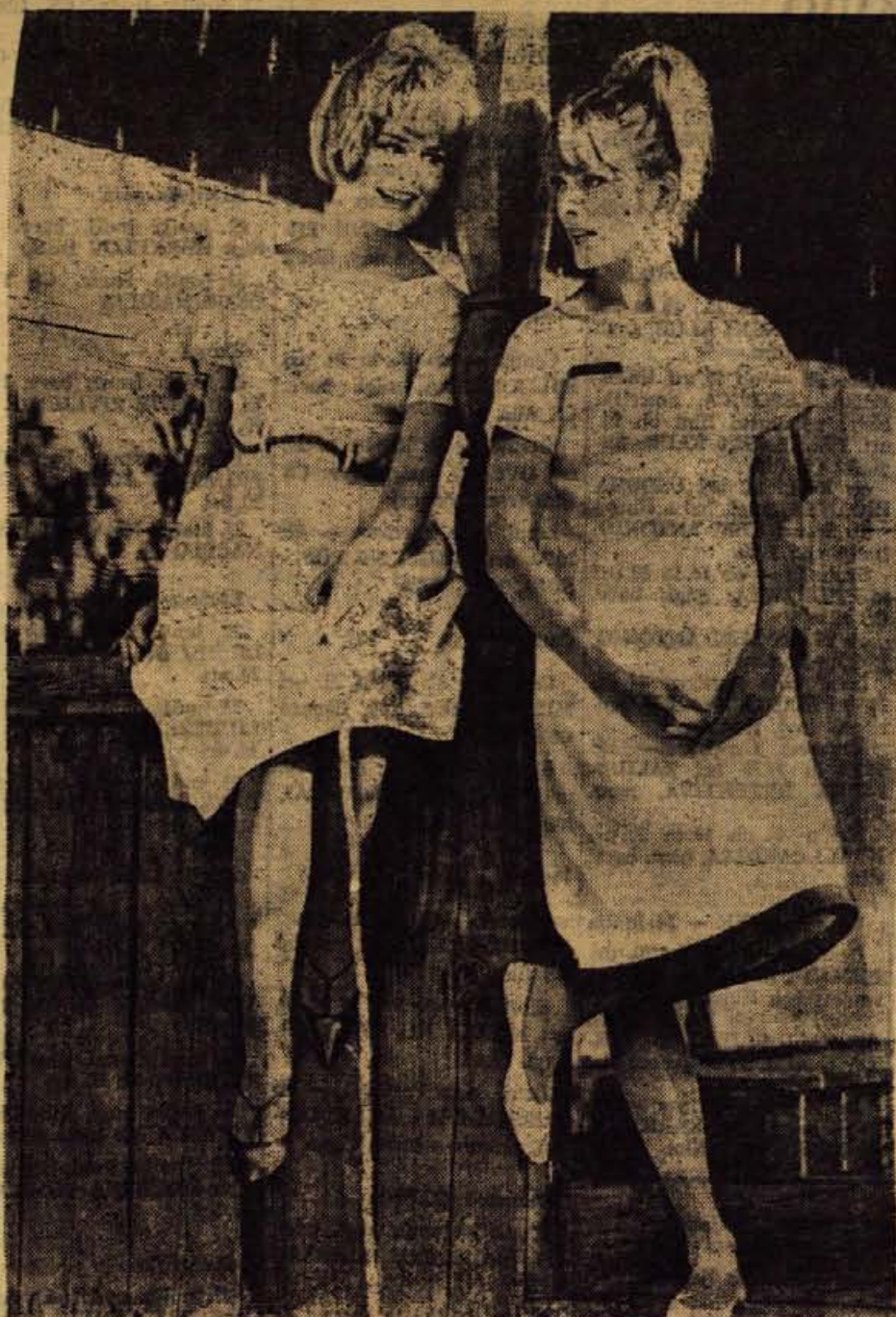
Se en nasvet, ki naj bi ga upoštevali. Pred daljšim potovanjem ne preglejmo samo svoje denarnice, pač pa naj tudi nas zdravnik temeljito pregleda.

Starejši ljudje in tisti s slabim srcem naj raje ne hodijo na dolga, naporna potovanja. Ne pozabite vzeti s seboj nekaj zdravil, npr. pomirjevalne kapljice, tablete proti bolečinam in tudi na obveze za lažje poškodbe pomislite. Torej, kdor slabo prenaša potovanje naj še pred vožnjo ukrene vse potrebno, da ga ne bo potovalna bolezen spravila ob vse užitke.

Kaj bomo oblekle za na pot

Računajmo, da so avtobusi in vlaki v poletnih mesecih posebno polni in morda malce bolj zanemarjeni. Zato bomo premislile, kaj bomo oblekle za na pot. Prav gotovo ne visokih belih salonarjev z visoko končasto petko in široko nabrane svetle obleke. Ni samo nepraktično, celo smešno je. Vedno in povsod je primeren kostim; poletnega lahko dobimo že za

ne prevelike denarce. Prav prikupen bi bil iz lanokrila, ki ga dobite po naših trgovinah v vseh pastelnih barvah. Tudi krilo in bluzica sta vedno primerna spremljevalca naših popotovanj. Kaj pa hlače? Že res, da so praktične, vendar za ženo — mater niso primerne. Seveda na letovanju je to drugače, tam jih le nosite, samo če vam pristajajo.

Ob pustih hladnih dneh smo si zaželele sončnega vremena in skorajšnjega dopusta. Zdaj pa je oboje pred vrati. Privoščimo si lahko bolj domiselne obleke, seveda pa na praktičnost ne bomo pozabile.

Dve poletni platnени obleki sta v pastelni barvi in v živahnem stilu poletne mode.

Lepo in praktično

Poletna moda se zaveda tega, zato je preprosta in elegantna. Čeprav so modni kreatorji kaj radi zakrivali žensko linijo, je letos dano precej svobode glede izbire oprijete ali prosto padajoče obleke. Pas je lahko močnejše poudarjen, a ne stisnjen. Obstojajo kar tri možnosti: (tako je ugodeno vsem okusom) pas je na normalnem mestu in ga poudarimo s pasom ali z globokimi šivi ob pasu. Pomaknemo ga lahko poljubno navzdol, pri empire oblekah pa mladostno poskoči navzgor.

Enodelne obleke

Enodelne obleke imajo letos prednost! Značilni so štirje tipi: že tolikokrat omenjena obleka v srajčnem stilu je ozka in brez rokavov, za popoldanske ure pa s širokim krilom (vendar brez poškrbljene spodnjice), čisto je okraše-

na z vrvicami, našitki ali naborki. Prednost obleke v tem stilu je predvsem v tem, da pristoji skoraj vsem postavam. Izbrati si je treba le primerno blago in skoraj gotovo bo pristojala.

Za lepo raščene ženske je prikladna obleka v princes kroju, toda ženske s premočnimi boki si je raje ne omislite! Tretji tip obleke letošnjega poletja je plisirana obleka in četrti: ozko oprijeta, ki jo dopolnjujejo jopica ali bolero.

Krilo

Jasno nam je, da je krilo ostalo dolžinsko nespremenjeno. Zelo pogosta in priljubljena, zlasti pri športnih oblekah, možna tudi pri elegantnih, je globoka sprednja guba, imenovana Diorjeva guba. Ne bomo pozabile na krilo s štirimi gubami in vedno lepo ozko krilo tudi letos živi.

Kostimi

Posebno v poletnih dneh nam pride prav kostim. Barvo si bomo izbrale pastelno, pomislile bomo seveda, kakšne imamo lase in oči ter pogumno izbrale. Jopice kostimov segajo do bokov in so lahko tesneje oprijete kot doslej. Ovrtniki so majhni, rokavi ozki in vstavljeni, gumbi majhni in pogosto v obliki kroglic. Razen takih jopic so priljubljene in zelo elegantne daljše, segajo precej prek bokov in se dvoredno zapenjajo.

Bluze

Bluze, kot v vsakem letnem času, tudi v poletju igrajo pomembno vlogo. Navadno jih imamo zataknjene za pas, športne bluze so prosto padajoče. So brezrokavne ali z dolgimi rokavi z dvojnimi manšetami. Elegantne so tako imenovane »Mozart bluze«, so iz batista, porčeta polne naborkov, volanov, s plastoni ali vstavljene s špicami.

Ljube- zen in film

Razgovor Margue- rite Duras - Jeanne Moreau

Jeanne Moreau je svojim filmskim ljubeznim pred kratkim dodala tudi Anthonyja Perkinsa — v filmu »Proces« Orsona Wellesa, po Kafkinem romanu

Dostikrat gledamo filmske igravce v ljubezenskih prizorih, ob katerih se nehote vprašamo: Ali je mogoče to igrati z nekom, ki ga ne ljubiš? Kje se tu konča ljubezen in kje začne igranje? Ta vprašanja si je zastavila tudi znana franc. scenaristka MARGUERITE DURAS (Hirošima, moja ljubezen, Moderato cantabile) in se z njimi obrnila na svojo prijateljico — priljubljeno in odlično igravko JEANNE MOREAU. Iz njenega zanimivega razgovora posredujemo nekaj najznačilnejših odlomkov.

Zenske zvijače

Kot igravka, pravi Jeanne Moreau, »si nenehno v čustvenem položaju ženske, ki bo pravkar doživela veliko ljubezen svojega življenja. Seglaš po vseh svojih ženskih zvijačah.«

Zase priznava, da ni nikoli v svojem življenju brez ljubezni: ali se pravkar začenja ali pa se je že razcvetela — ali je na višku lastnega odkritja ali pa že umira.

»Kadar sem resnično zaljubljena, to seveda vpliva na užitek, ki mi ga daje igranje. Vsa sem čustveno uglasena, v pripravnem stanju, bi lahko rekla. Toda ljubezen, ki jo upodabljam v filmu, je vzorna v primeri s tisto, ki jo »igram« v resničnem življenju.«

Ce v takem obdobju igra ali čuti, da igra »zanj«?

»Nikoli. Nikoli ne igram samo zanj. V tistem stanju izredne senzibilnosti sem zaradi njega, toda hkrati on izginja iz moje zavesti. Bolje igram zaradi njega — toda ker bolje igram, pozabim nanj. Čim globlje se spojim z vlogo, tem bolj se izmikam njegovemu dosegu.« In dodaja: »To, vidiš, je igravčeva nezvestoba.«

Malokatera ženska je tako občudovana kot ona in okoli malokater se vrtilo toliko ljudi kot okrog nje — in vendar načneva pogovor o osamljenosti ženske. S svojo gospodinjo Ano in šoferjem Albertom živi sama v majhni stanovanjski četrti, v ulici des Missionnaires v Versaillesu. Njen sin Jérôme pride do-

mov le med počitnicami, med letom je v šoli v Sviči... Toda njena iluzija ostaja. Jeanne pravi:

»Da bi živel sama? Tega ne bi mogla nikoli.«

In čeprav živi samotno življenje, ima Jeanne mnogo prijateljev. Imenuje nas: »moj svet.«

»Vedno moram čutiti svoj svet okrog sebe. Ni važno, kako daleč proč ali kako blizu so, samo da so tu. Z eno samo izjemo. Nekaj tednov, preden pričnemo snemati film, moram pustiti vse za seboj in postati tučka — nekdo čisto drug, posvečen čisto drugačnemu življenju, kot je moje lastno.«

Težke preizkušnje

Njeni filmi so trgajo na dvoje... Vsak film je zanj težka in čustveno naporna preizkušnja — preizkušnja, po kateri je, kot pravi sama, rekonvalescent — tako telesno kot duševno... Morda so njeni filmi vzrok osamljenosti, ki sem jo prej omenila. Strašno protislovje — toda nučnost, katere posledice so ji prinesle več let nesreče po »Ljubimcih«.

V tem filmu je Louis Malle vztrajal, naj Jeanne odigra prizor, ki velja za najkočljivejšega in najtežjega v sodobnem filmu. V času snemanja sta bila strastno zaljubljena, in čeprav je bil prizor, ki ga je zahteval od nje, prav tisti, ki ga ni mogla odigrati, ne da bi mu bila nezvesta — ga je vseeno zahteval od nje.

»Obenem me je bilo sram

in sem ga ljubila. Nisem mu mogla odreči, da bi igrala tako, kot je želel, ker sem ga ljubila. Toda vedela sem tudi, da bo to konec najine ljubezni. Ko sem zaigrala, kot je hotel, ni mogel prenesti misli, da me drugi ljudje lahko vidijo tako, kot so me — tako, kot me je do tedaj lahko videl samo on.«

Posledica tega je bila neizbežna. Jeanne je leta nosila tragedijo svojega uspeha in nikoli več ni šla gledat »Ljubimcev«.

Drevo znova vzcveti

Stalno jo ima, da bi, kot pravi, »končala s tem« — da ne bi posnela nobenega filma več. To še posebno ob koncu vsakega snemanja.

»Na tej točki me mika, da bi enkrat za vselej opravila z vso stvarjo. Vsa sem v filmu, ki sem ga pravkar posnela. Film je končan. In nenadoma ne vem, kje sem.«

»In potem?«

»In potem se začne znova. Želja, ponovno živeti, zato je igrati. Nenadoma je, kot da bi drevo, ki sem mislila, da je odmrlo, oživelo. Začne cveteti od vrha do tal. Pojavi se nov film, še bolj vabljiv kot zadnji. Na začetku sem mislila, da je težko postati igravka — toda čas in uspeh napravita to še težje.«

»Zaradi rastočih zahtev publike?«

»Ne. Zato, ker je človek vedno v skušnjavi, ki se ji mora upreti — da bi delal to, kar hoče publika, namesto tega, v kar sam trdno verjame. Vedno težje je igrati, izbirati. Z drugimi besedami: upreti se mamili lastne nečimrnosti. Igravka ni skromen človek. Mislim, da je to za žensko naraven poklic — deloma prav zato, ker tako silno godi človekovi nečimrnosti. Stalno jo moraš brzdati, se je vselej zavedati. Ni mnogo igravk, ki so okusile uspeh, da bi z

lahkoto zavrnilo vlogo, za katero mislijo, da bi jim omogočila pokazati se v vsem svojem sijaju.«

»Z drugimi besedami, nikoli ne smeš izbrati filma samo zaradi vloge, ki ti jo ponuja?«

»Tako je. To je za igravko polom. Ne more si kaj, da je ne bi videli z vseh zornih kotov v slabem filmu. In na ta način jo film potegne na svojo lastno raven...«

Ali jo je kakšen moški že kdaj nagovarjal, naj pusti igranje? Ne. Kaj takega se ji še ni zgodilo.

»To je nekaj, česar si ne morem nitj zamisliti. Sicer pa, če smo čisto iskreni, kadar me kakšen moški ljubi, me ljubi takšno, kakršna sem — z vsemi napakami in lastnostmi. Ljubi tudi to, da sem igravka — pa čeprav tega ne prizna. Ljubi me tudi zato, ker me je videl na platnu. Če bi mu dala svojo svobodo, bi ljubil nekoga drugega.«

»MILIJONARKA« je uspela ameriška komedija (z nekaj satiričnimi puščicami) na račun dostikrat prismuknjenege sveta milijonarjev. V filmu igrata Sophia Loren in odlični angleški komik Peter Sellers.

»ISKANJE AVRIKE« sovjetskega režiserja Mihaila Kalika je ne več nova zgodba o očetu, ki je med vojno izgubil sled za svojo hčerko in jo po dolgih letih iskanja spet najde. Igrajo N. Timofejev, V. Lepko in V. Četverikov.

»NIKOLI NE POPUŠČAJ« angleškega režiserja Johna Guillermina je zabavna kriminalka o človeku, ki mu nič v življenju ne uspe — na koncu pa pri svojem poslu naleti na gangsterje in v borbi z njimi dobi zaupanje vase. V filmu igrajo Richard Todd, Peter Sellers, Elizabeth Sellers in Adam Faith.

Z vesoljsko ladjo sem poletel v vesolje

Ze veliko sem bral o kozmonavtih. Prvi je poletel v vesolje Jurij Gagarin.

Tudi jaz sem si zaželel, da bi poletel tja. Ta želja se mi je uresničila. Bilo je 32. maja 1967. leta. Pred šolo me je čakala vesoljska ladja. Sedel sem vanjo in motorji so zabrneli. Raketa je z močnim sunkom vzletela. Dvigala se je više in više. Bal sem se, da se ne bova zaletela v Lu-

**mlada
rast**

no. Pritisnil sem na gumb. Raketa je dobila še večjo moč. A bilo je že prepozno. Raketa se je s tako močjo zaletela, da sva kar padla skozi Luno in nato letela dalje. Naenkrat je pred nama stala velika gora. Postalo me je resnično strah. Pritisnil sem na gumb, da bi se raketa ustavila. Toda v zmedu sem pritisnil na napačnega in raketa je z vso močjo tresčila v goro in se razletela na drobne kosce. Začel sem leteti proti zemlji. Ljudje so me videli, ko sem padal in takoj so razpeli ribe, drugi pa so poslati po rešilni avto. V bolnici sem ostal dva meseca. Ko sem ozdravel, so me zdravniki poslali domov. Danes me je mama vprašala: »Ali si še cel?«

Franci Tehar, osnovna šola Preddvor

Solsko leto je končano. To je zadnji skupen posnetek pred počitnicami. Mnogi so odšli iz šole za vedno. Drugi se bodo v njo vrnili po počitnicah, ki jih bodo izrabili za počitek in zabavo

Nisem storila prav, mama!

Mnogo je pretrpela. Bila je kurirka. Prestala je begunsko ječo. Zverinsko so jo pretepli, toda izdala ni.

Mati je za družino sončni žarek.

Bila je bolna. Imela je hudo angino. Ko sem prišla iz šole, me je prosila, naj grem v trgovino po limono. Surovo sem odgovorila.

Potem bom zamudila kino.

Postala je žalostna in je skoraj jokala.

Na filmskem platnu so slike požirale druga za drugo. Kadar sem bolna jaz, ne ve, kaj bi mi dala, da bi čimprej ozdravela. Bilo me je sram. Prebrinila sem se do vrat. Planila sem na cesto.

Sedela je na stolu in si pripravljala čaj. Bila je bleda. Nisem storila prav, mama... Odpustila mi je.

Adica Reja, 7. razred osnovne šole Preddvor

KNJIGA

To je zgodba o knjigi, ki je nekoč bila v izložbi v pisanih platnicah in mamila dečke in deklice, da bi jo vzeli v roke, prelistali in brali. V tem ni prav nič nenavadnega, mar ne? Tudi danes stojte v izložbah knjige, z njihovih ovitkov nas gleda ali uporni Robinzon ali Indijanec v svoji bojni opremi ali slavni partizanski junak. Ključno nas, naj se z njimi spoznamo, naj postanemo njihovi prijatelji.

Morda to tudi ni prava zgodba. Toda dobro, naj bo zgodovina knjige — kaj ni to vseeno? Ta knjiga ima naslov »Ostržka«. Tisti, ki radi berejo, vedo tudi, kdo je njen avtor. Ta knjiga je bila tedaj v izložbi, midva s prijateljem Zoranom, pa sva bila še dečka. Nekajkrat sva šla v knjigarno in prosila starega knjižničarja, naj nama jo pokaže. Rad je izpolnil najino željo, nato pa je knjigo spet postavil v polico in dejal: »Pridita, kadar bosta imela denar. To je vse, kar vama lahko rečem.«

Midva seveda nisva vedela, kako priti do denarja. Preostalo nama ni nič drugega, kot željno ogledovati knjigo za steklom. Nazadnje pa se nama je vendar nasmejala sreča.

Na koncu solskega leta je moj prijatelj dobil »Ostržka« — kot nagrado za odličen uspeh. Prišel je, da me vradosti in vzkljknik: »Glej, najina knjiga! Brala jo bova skupaj.« Začniva takoj, sem predlagal. Prebrala sva jo skupaj. Potem sva jo še enkrat brala, vsak zase. Knjigo je Zoran skrbno hranil, jaz pa sem jo, kadar sem bil pri njih, vzel v roke in listal po njej. Bila mi je dražja od ostalih knjig, nisem mogel pozabiti s kakšnim poželenjem sva jo ogledovala v izložbi.

Minilo je leto dni!

Zoranovi starši so se preselili v drugo mesto in s starši seve tudi on. S seboj je odnesel najino knjigo. Kljub ločitvi nisva pozabila drug na drugega. Dopisovala sva si, a nekoč sem Zorana tudi obiskal v novem mestu. Tedaj sva zopet skupno prebirala »Ostržka« in obnavljala spomine. To je bilo obenem najino zadnje srečanje, ker se je kmalu začela vojna. Učenci so zapustili klopi in učilnice, namesto peres in svinčnikov so prijeli za puške in stopili v partizanske čete in bataljone, da bi branili domovino in svobodo.

O Zoranu nisem ničesar slišal.

Minili so meseci in leta.

Partizanske enote so napadle in osvobodile mesto, v katerem so stanovali Zoranovi starši. Tudi jaz sem se znašel v mestu. Kakor hitro je

bila borba končana, sem poiskal hišo svojega prijatelja.

Prehodi so bili še vedno zaprti z zapuščenim orožjem.

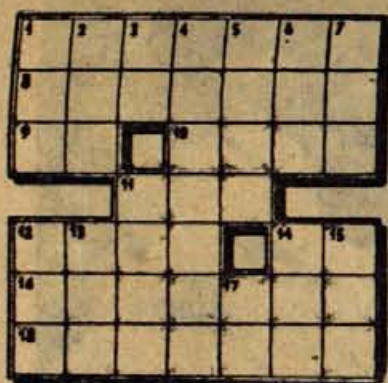
Plamen je še vedno požiral zgradbe, ki so jih zažgali sovražniki.

Našel sem zapuščeno hišo. Pohoščeno je razbito ležalo na dvorišču in služilo kot zaklon vojakom. Vprašal sem se, kaj se je zgodilo Zoranovim staršem. Tedaj sem nenadoma zagledal na vogalu dvorišča zamazano knjigo. Takoj sem jo spoznal. Da, to je bila tista, s posvetilom naše šole. Ostala je torej tu, v pesku, pohoščena od vojaških skornjev. Dolgo sem listal po njej in mislil na Zorana. Žalosten sem zapustil opustošeno dvorišče. Obljubil sem si, da bom pazil na knjigo, ki sem jo nosil v roki. In hranil sem jo do konca vojne. Tedaj sem šele izvedel, da je moj prijatelj Zoran mrtev. Bil je hraber partizan. Poveljeval je bataljonu.

Knjigo sem imel jaz. Ostala je kot spomin na naša otroška leta, na šolske klopi, na prijatelja, ki ga ni več.

Zoranovi starši so vojno preživeli. Odkločil sem se, da jih obiščem in jim dam knjigo, ki so jo oni in jaz tako skrbno čuvali. Tako sem tudi storil. In ko sem jim jo dal, so dolgo dolgo gledali, prelistavali in — jokali. Zajokal sem tudi jaz...

Križanka št. 23

Vodoravno: 1. samoveznica, 8. preglednik, 9. pritok Kame v Rusiji, 10. grška boginja zmage, 11. tonovski način, 12. prileten, 14. kemijski simbol za aluminij, 16. pesniška oblika, 18. praznovanje.

Navpično: 1. življenjska tekočina, 2. pregovor, 3. medmet, 4. vrsta noža, 5. zavetišče, 6. struja, 7. naplačilo, 11. mati, 12. poljedelsko orodje, 13. trenje, 14. moško ime, 15. loščilo, 17. enaka soglasnika.

Zadnje opozorilo

— Zadnjič te vprašam, ali namerna-vaš vstati?!

Kosilo

— Kosilo je pripravljeno!

Odobritev

— Draga ..., to je zame ..., ali lahko govorim?!

Rešitev križanke št. 22

Vodoravno: 1. kantata, 7. anion, 8. nika, 9. sr, 10. toaleta, 12. A(lfred) N(obel), 13. Elan, 14. Stanc, 15. abranek.

Delitev dela

— Mama, ko bo očka končal z brisanjem posode, mi ga boš lahko odstopila za trenutek, da mi napravi domačo nalogo?!

Vožnja na dopust

— Se peljete na dopust? Potem pa vam ni treba zavidati!

HOROSKOP

velja od 22. do 29. junlja

OVEN (21. 3.—20. 4.) — Nepričakovano se bo finančna situacija glede dopusta spremenila. Malce objektivnosti ne bo škodovalo. Nerazpoloženje v družbi. Stavi na številke 365 in 725 in kombiniraj z njimi.

BIK (21. 4.—20. 5.) — Ne pričakovanih problemov na službenem področju se lotiš na pravem mestu, vendar s precejšnjim rizikom. Ne zanemari stikov z osebami, ki so ti blizu. Planiraj čas za obiske in sestanke. Nedeljska znanka bi te rada videla.

DVOJKA (21. 5.—20. 6.) — Obeta se prijetno doživetje z drago osebo, vendar bo ob snidenju treba previdno izbirati besede in računati na njeno občutljivost. Denarna stiska polagoma mine. Izlet pokvari vreme. Zobobol.

RAK (21. 6.—22. 7.) — Preklinjaš vreme in cene. Zaradi malomarnosti nekoga jih v službi poslušaj, do Srede zlepa ne pozabiš, kakor tudi ne obiska. Nekdo pričakuje prijaznih besed iz tvojih ust. Obžaluješ trmoglavost.

LEV (23. 7.—22. 8.) — Razburjanje v službi ne bo kar tako. Prijatelji te potolažijo v prijetni družbi, ma pa zaradi soseda. Težave v žolodcu prehodnega značaja. Smotno izrabi svoj prosti čas.

DEVICA (23. 8.—22. 9.) — Razmišljanje o potovanju in slovesu ti požre nekaj živcev. Prepusti se dogodkom časa. Nedeljski znanec si želi tvoje bližine in toplih besed, toda iskrenih. Malce več odločnosti v boju z obrekovavci.

TEHTNICA (23. 9.—22. 10.) — Padeš v spretno nastavljeno past sebične osebe. Z denarjem ne bo moč vsega poplačati, temveč z ljubeznijo in samopremagovanjem.

SKORPIJON (23. oktobra do 22. novembra) — Ne razburjaj se, če se bodo tvojim nepremišljenim besedam smejali, smeš se še ti. Obstaja nevarnost, da se ti draga oseba izneveri. Tu je potrebna taktika in ne grobost in zasledovanje. Izlet.

STRELEC (23. 11.—22. 12.) — S težavo rešiš kočljivo vprašanje z uradno osebo. Zapadeš v melanholijo. Posvetuj se s prijatelji. Delovni plan ti pokvari vreme.

KOZOROG (23. 12.—20. 1.) — Previdno razišči vzroke, zakaj se ti godi krivica na čustvenem področju, nato sele obsojaj. Pazi, nekdo te zasleduje. Uveljaviš se s humorjem.

VODNAR (21. 1.—19. 2.) — Razburjanje zaradi vremena in čudnih želja osebe drugega spola bo prehodnega značaja. Previdnost, da ne bo vsebina tvoje denarnice samo tvoja skrivnost. Prijetna vožnja v petek

RIBI (20. 2.—20. 3.) — Malce obžaluješ nesmotro izkoriščenost prostega časa. Dialogov v sredo zvečer zlepa ne pozabiš. Hrapenenju bo zadoščeno šele v prihodnjem mesecu.

Naše tegobe

Teško je biti jugoslovanski turist, še težje pa je ne biti. Kdor tega ne verjame, naj poslušaj. Moje sosedo, starejšega, resnega človeka, je žena »odgnala« v Italijo. Dan za dnem mu je pripovedovala, kako so bili že vsi sosede v Italiji, kako tam kupujejo tekstil, vsi že imajo italijanske lutke in posteljna pregrinjala, sama on še sedi doma kot zavezana vre-

industrija, ki trati dotacije in izdeluje vreče za krompir. Nesreče so se začele že v Sežani. Naši cariniki so pri Stevi iztaknili 20.000 dinarjev — skritih v ročki kofčka in mu jih vzeli. Tudi zapisnik so sestavili, da bi se oblast lahko pomenila s Stevom, ko se vrne s potovanja. Vsem državljanom, ki potujejo, da bi občudovali lepoto trga sv. Marka, da bi se čudili gondolam v Benetkah ali

njem ob spominu na ženo, žalost pa ga je peknila, ko je razmišljal o srečanju s sodnikom za prekrške, ki vedno verjame več carinskemu zapisniku kot poštemu človeku. Ko je Stevo prišel na trg v Trst, mu je prišel nasproti možak, dokaj dostojen po videzu in ga ogovoril po naše:

»Ali imate kaj cigaret naprodaj?«
»Imam,« pravi Stevo, vesel, da je našel rojaka.

In možak ga je odpeljal skozi bližnja vrata v prostor, kjer ga je čakala zaseda italijanske policije. Odvzela mu je cigarete in sestavila zapisnik, ki se ni mnogo razlikoval od tistega prvega v Sežani. Potem so mu izrekli kaznen 15 dni zapora ali pa ča plača v korist tržakih sirot 5.000 lir.

V vlak, ki se je vračal v Beograd, sem srečal Steva. Hodniki v vagonu so bili natrpani z lutkami in zavoji, s posteljnimi pregrinjali turistov, ki so se srečno izmuznili Scili in Karibdi.

Zdaj me čaka žena, da bo videla, kaj sem prinesel iz Italije, in vse sosede z dvorišča stoje pred svojimi vrati in gledajo — je pripovedoval Stevo in mrko zrl skozi okno.

arhitekturi cerkva, pa je znano, s kakšno trdovratnostjo in maščevalnostjo preganja carinska uprava svoje žrtove. S težkim srcem je Stevo sedel v vlak in nadaljeval svoje potovanje; v kofčku je nosil ostanek bremena — nekaj hrane in cigaret namenjenih za zamenjavanje v prostem trgovanju — v srcu pa bes in žalost. Bes je kipel v